

Asko Itkonen

Ison-Britannian tankit 1918-1960

FEAR NAUGHT

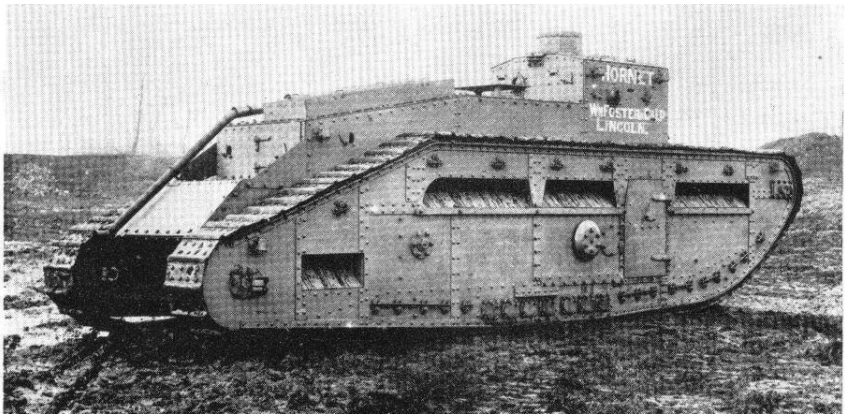
Asko Itkonen

Ison-Britannian tankit 1918-1960

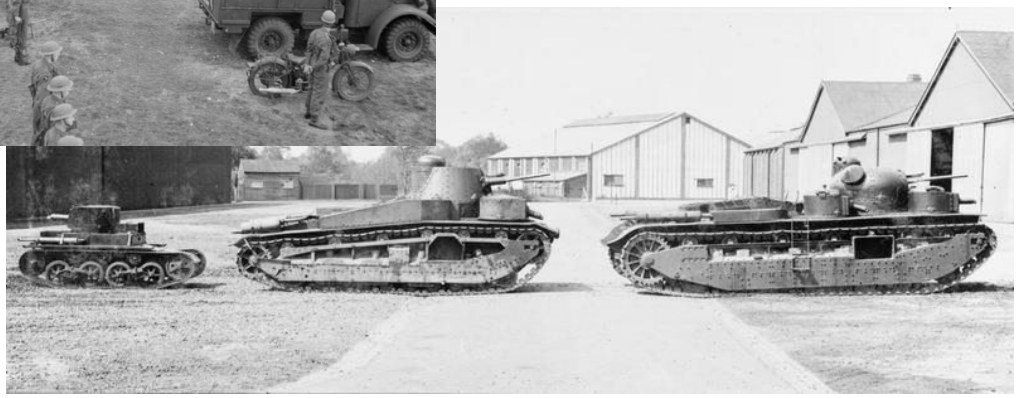

HORNET
W.FOSTER & CO LTD
LINCOLN

Asko Itkonen

Ison-Britannian tankit 1918-1960

Ison-Britannian tankit 1918-1960

Toinen painos

© 2026 Asko Itkonen

Kaikki oikeudet pidätetään

Ulkoasu Asko Itkonen

Kustantaja: BoD · Books on Demand,

Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,

22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-2302-9

SISÄLLYSLUETTELO

LUKIJALLE 9
ESIPUHE 10
ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN VIIMEISET ISON-BRITANNIAN TANKIT 11
Ensimmäisiä Ison-Britannian tankkien valmistajia olivat 11
Mark VIII ei ehdi 1. maailmansodan ratkaisutaisteluihin 13
Mark VIII kehitys ja valmistus 14
Mark VIII tankin rakenne 16
Mark VIII proto ja tankkitilaukset 17
Tritton Chaser ja Medium Mark A Whippet 18
Medium Mark B 20
Johtopäätöksiä ensimmäisen maailmansodan tankkien kehityksestä ja käytöstä 21
TANKKIEN KEHITYS ISOSSA-BRITANNIASSA 1919-1930 23
Ensimmäiset uudet tankit 1920-luvun ensimmäisinä vuosina 24
Medium Mark C Hornet 24
Medium Mark D 25
Tankin kehitys 1920-luvulla 26
Vickers Company 27
Light Infantry Tank/Light Supply ja Tropical Tank prototyypit 28
Vickers No. 1 ja 2 Tank 29
Vickers Dragon No.2 Artillery Tractor 31
Light Artillery Transporter, Dragon 31
Birch Gun 32
Machine Gun Carrier No 1 33
Vickers A1E1 Independent Tank 34
Experimental Mechanized Force 1925-1927 35
Morris-Martel 37
Crossley-Martel 38
Carden Loyd Tankette 38
Carden Loyd One-Man ja Two-Man Tankette 38
Carden Loyd Mk I One-Man Tankette 39
Carden Loyd Mk.II ja Mk.III One-Man Tankettet 40
Carden Loyd Mk.IV Two-Man Tankette 40
Carden Loyd Mark V Tankette 40
Carden Loyd Mk VI Tankette 41
Carden Loyd Two-Man Tankette 41
TANKKIEN KEHITYSTÄ 1930-LUVULLA 42
Kevyet Carrier tankettit ennen Universal Carrieria 42
Universal Carrier 45
Experimental Mechanized Force 1928-1933 47
Carden Loyd Mk VI vientimallit ja Light Tank 1928 Mk VII Carden Loyd 48
Vickers kevyet tankit 1920-luvun lopussa ja 1930-luvun alussa 49
Vickers 6-Ton Tank / Vickers Mark E 51
Vickers 6-ton Mark E Artillery Tractor ja Vickers-Armstrong Heavy Tractor 52
Vickers-Carden-Loyd Light Amphibious Tank 53
Vickers Light Tank Model 1933, 1934, 1936, 1937, 1938 53
Light Tank Mk.I 54
Vickers Artillery Tractor 1930 55
Light Tank Mk.II 56
Light Tank Mk.III 56

Light Tank Mk.IV 57
Experimental Mechanized Force 1934 58
Light Tank Mk.V 59
Light Tank Mk.VI 59
Keskiraskaiden tankkien kehitystä 1920- ja 1930 luvuilla 61
Vickers Medium C Tank proto 61
Vickers Medium Tank D 62
Vickers Medium Mark I 63
Vickers Medium Mark II 65
Medium Artillery Tractor Mk.I ja Artillery Tractor Mk.IIIA. 67
Medium Tank A6E1-A6E3 prototankit 67
Vickers Medium Mark III 69
CRUISER ”RATSUVÄKITANKKIEN” KEHITYSTYÖ 1930- JA 1940-LUVUILLA 70
Experimental Mechanised Force tuloksena 70
Cruiser Tank Mark I 71
Cruiser Tank Mark II 72
Cruiser Tank Mk III 73
Cruiser Tank Mk IV 74
Cruiser Tank Mark V Covenanter (A13 Mk III) 75
Cruiser Tank Mk I Crusader 77
Cruiser Tank Crusader Mk II 78
Cruiser Tank Crusader Mk III 78
Crusader II Gun Tractor Mk I 79
Crusader ARV Mk I 79
Cruiser Tank Crusader 79
Vickersin A7E1, A7E2 ja A7E3 prototyypit 80
Cruiser Tank A14 Heavy Cruising Tank prototyypit 81
Tankkijoukkojen kehittämislinjaus ja armeijan varustamisen nopeuttaminen 82
JALKAVÄKITANKKIEN KEHITYSTYÖTÄ 1930- JA 1940-LUVUILLA 84
Matilda jalkaväkitankki 84
Matilda II jalkaväkitankki 85
Valentine I-XI, Infantry Tank Mk III 87
A20E1 ja Churchill A22 Infantry Tank Mk IV 91
Churchill I 91
Churchill II 94
Churchill III 95
Churchill IV 95
Churchill V 96
Churchill VI 97
Churchill VII 97
Churchill VIII 98
Churchill IX 98
Churchill X 99
Churchill XI 99
Churchill Oke 99
Churchill AVRE 100
Churchill Crocodile 101
Churchill ARK 101

Churchill Octopus 102
Gun Carrier, 3in, Mk I, Churchill 102
Kuvia Churchill erikoispanssarivaunuista 103
MUUTOS PANSSARIJOUKKOJEN KALUSTON VAATIMUKSISSA 105
Cruiser tankkien kehitys 1940-luvulla 105
Cavalier Cruiser Tank A24, Cromwell I 105
Centaur Cruiser Tank Mk. VIII A27L, Cromwell II 107
Cromwell A27M Cruiser Tank Mk VIII 108
Cruiser Mk VIII Challenger 110
Comet A34 111
Centurion A41 113
Centurion Mark I, II ja III 114
Charioteer 115
Caernarvon FV221 117
Conqueror FV214 117
PÄÄTÖS 118
LIITE 1 Ison-Britannian tankkituotannossa käytössä olleet A tunnukset 119
LIITE 2 Ison-Britannian armeijan panssaroituja joukkoja 132
LIITE 3 Muuta Ison-Britannian panssarikalustoa 138
LIITE 4 Joitakin tykistötraktoreita ja telavetäjiä 149

ALL HELP
FOR
RUSSIA
NOW

Lukijalle

Tämä kirja on tutkimustyö tankin, panssarivaunun, kehityksestä Isossa-Britanniassa ensimmäisen maailmansodan lopusta 1950-luvun loppuun. Tankin synty ja kehitys Isossa-Britanniassa on esitetty aikaisemmin kirjoittamassani kirjassa – Tankki sata vuotta sitten. Tankki kehitettiin Isossa-Britanniassa ja Ranskassa ensimmäisen maailmansodan konekiväärien, tykistön ja piikkilankaesteiden taisteluhautoihin pysäyttämän hyökkäyksen uudelleen liikkeelle saamiseksi. Tankissa yhdistettiin polttomoottorilla liikkuvien kuorma-autojen ja telatraktoreiden parhaat ominaisuudet aseistetun panssarilla suojatun rakenteen sisälle.

Ensimmäisen maailmansodan rauhanehdot kielsivät Saksalta tankkien kehittämisen ja valmistuksen. Vallankumousten kaataman tsaarin Venäjän jälkeen syntynyt Neuvostoliitto käynnisteli vasta omaa tankkituotantoaan. Miten Iso-Britannia käytti maailmansotien välissä ensimmäisen maailmansodan aikana tankkien suunnittelussa ja valmistuksessa saavuttamansa etumatkan? Ison-Britannian talous oli ensimmäisen maailmansodan jälkeen ja 1920-luvun lopun kansainvälisen lamaan seurauksena kriisissä ainakin 1930-luvun ensimmäisiin vuosiin asti. Isossa-Britanniassa uskottiin ilmeisesti Ranskaa lujemmin Kansainliiton ”ikuisen rauhan” säilyttämiskykyyn. Iso-Britannia supisti voimakkaasti ensimmäisen maailmansodan panssarijoukkojaan ja romutti runsaasti aikaisemmin valmistamiaan tankkeja. Isossa-Britanniassa armeijan mekanisointi ja tankkien kehitys jatkuivat aluksi kevyiden ja pieni tulivoimaisten tankkien kehittämisellä ja tuotannolla. Teloin liikkuvat ajoneuvot nähtiin kuitenkin selvästi tulevaisuuden armeijan kaikkien aselajien käytössä välttämättömiksi.

Ensimmäisen maailmansodan päätyttyä ensimmäisen maailmansodan brittitankkijoukkoa johtanut eversti J.F.C. Fuller esitti täysin panssaroidun joukon perustamista, jolla olisi itsenäinen kyky hyökkäykseen vihollisen syvyyteen. Samaan aikaan brittiarmeijassa aiemmin toiminut upseeri Basil Liddell Hart esitti kaikki tarvittavat aselajit edustavan mekanisoidun joukon perustamista. Giffard Le Quesne Martel esitti, että tankkien hyökkäyksellä tulee olla vahva jalkaväen tuki.

Saksan piittaamattomuus ensimmäisen maailmansodan rauhanehdoista jo 1920-luvun puolesta välistä alkaen, Hitlerin kansallissosialistisen puolueen valtaan nousu 1930-luvun alussa ja natsi-Saksan aggressiivinen laajentumispolitiikka herättivät Ison-Britannian 1930-luvulla aikaisempaa tulivoimaisten, liikkuvampien ja peremmin suojattujen tankkien kehittämiseen ja tuotantoon. Natsi-Saksan hyökätessä länteen vuoden 1940 puolessa välissä pakotti Ison-Britannian evakuoimaan British Expeditionary Force (BEF) armeijansa kanaalin takaa Dunkerquesta Brittein saarille. BEF menetti evakuoinnissa kaiken raskaan kalustonsa kevyet tankit mukaan lukien. Tässä vaiheessa Iso-Britannia näki viimeistään armeijansa varustamisen uusilla taisteluvälineillä välttämättömäksi ja ainoaksi keinoksi natsi-Saksan salamasotaa käyvän panssariarmeijan tuhoamiseksi.

Tämä tutkimustyö on kunnianosoitus erityisesti Ison-Britannian tankkien ennakkoluulottomille kehittäjille, valmistajille ja taistelukäyttöön ottajille. Ison-Britannian tankin kehitys on mielenkiintoinen myös syystä, että Suomen toinen panssarivaunu Vickers 6-ton hankittiin juuri Isosta-Britanniasta. Neuvostoliitto kopioi saman tankin T-26 nimisenä oman armeijansa käyttöön. T-26 tankkia lienee valmistettu Neuvostoliitossa yli 11 000 kappaletta. Suomi sai suuren määrän T-26 tankkeja sotasaaliina talvi- ja jatkosodassa. T-26 oli helppo ottaa Suomen panssarijoukkojen käyttöön Vickers 6-ton käyttökoulutuksen ja käyttökokemuksen perusteella.

Esipuhe

Tämä tutkimustyön perustuu 1910-luvun lopun ja 1950-luvun lopun väliseen isobritannialaisista tankeista koottuun kuva-aineistoon. Tankkeihin ja niiden kehitykseen liittyvä tieto on koottu ympäri internettiä hajallaan olevasta panssarialan harrastajien ja panssarialan yhteisöjen internettiin laatimista tiedon palasista. Tutkimustyön kuva-aineisto on noin 105-70 vuotta vanhaa. Alkuperäiset kuvat antavat varmasti oikean käsityksen tankkien kehityksen ja käytön ajalta. Kuvat ovat hyvinä lähteinä vaikkapa myös pienoismallien rakentajille.

Maailmansotien välissä tapahtunut isobritannialaisten tankkien kehitystyö ja tuotanto on mielenkiintoinen myös syystä, että Ison-Britannian poliitikot luottivat 1920-luvulla Kansainliiton voimaan maailman rauhan säilyttäjinä. Samaan aikaan Isossa-Britanniassa oli maailman mitassakin johtavia mekanisoitujen joukkojen liikesodan kehittäjiä. Isossa-Britanniassa tehtiin 1920-luvun lopusta alkaen kokeiluja mekanisoitujen ja panssaroitujen joukkojen soveltuvuudesta ja käyttömahdollisuuksista tulevaisuuden taistelukentillä. Natsi-Saksan hyökätessä Ranskaan vuoden 1940 toukokuussa Saksalla oli käytössään 2445 tankkia. Tankeista suurin osa oli kevyesti aseistettuja. Ranskalla ja liittoutuneilla oli käytössään lähes 4000 tankkia, joista suuri osa oli saksalaisia tankkeja paremmin aseistettuja. Tankkien ja muun sotakaluston määrä eivät useinkaan ratkaise sodan lopputulosta. Ranskan ja liittoutuneiden passiivinen puolustus johti vuoden 1940 kesän alussa täydelliseen tappioon natsi-Saksan panssaridivisioonien nopeaan, syvälle ulottuviin tavoitteisiin perustuneen tykistöllä ja lentokoneilla tuetun liikesodan, salamasodan, seurauksena.

Panssarivaunu ja sitä torjumaan kehitetyt järjestelmät syntyivät ja kehittyivät rintarinnan. Välillä monet panssarintorjunnan asiantuntijat ovat nähneet panssarivaunun roolin taistelukentällä romahtaneen. Panssarivaunu ja sen eri aselajien käyttötarkoituksiin kehitetyt taisteluajoneuvot ovat kuitenkin säilyttänyt asemansa taistelukentän liikkeen säilyttäjinä, vastustajan panssarikaluston tuhoajina sekä hyökkäyksellä saavutettujen alueiden hallussa pitämisessä. Viime vuosienkin taistelukokemusten perusteella monet Yhdysvaltojen kenraalit sanovat, että eivät lähtisi taisteluun ilman tankkeja. Vihollinen pystytään tuhoamaan monilla nykyaikaisilla asejärjestelmillä. Panssarivaunu eri muunnoksineen tarvitaan vähintäänkin täydentämään vihollisen tuhoaminen ja hyökkäyksen tavoitealueiden haltuunottoon ja miehittämiseen.

Tankin kehityksen ja historian tuntemus luo vankan perustan myös tämän ajan panssarialan tuntemiselle ja kehittämiselle.

Kiinnostuin tankkien historiasta ja kehityksestä jo 1970-luvun lopussa panssariupseerin koulutukseen liittyen. Kiinnostuksen seurauksena aloin kirjoittaa tankin / panssarivaunun kehityksestä ja nykytilasta kertovia artikkeleita Panssarikillan julkaisemaan Panssarilehteen. Vuosikymmenten saatossa tankin historiasta on löytynyt aina uutta ja kiehtovaa tietoa.

Tankki kehitettiin Isossa-Britanniassa ja Ranskassa 1910-luvun puolessa välissä lähes yhtäaikaa ensimmäisen maailmansodan ratkaisijaksi. Ensimmäisen maailmansodan päätyttyä ensimmäisen maailmansodan tankkijoukkoa johtanut eversti J.F.C. Fuller esitti täysin panssaroidun joukon perustamista, jolla olisi itsenäinen kyky hyökkäykseen vihollisen syvyyteen. Samaan aikaan brittiarmeijassa aiemmin toiminut upseeri Basil Liddell Hart esitti kaikki tarvittavat aselajit edustavan mekanisoidun joukon perustamista. Isossa-Britanniassa panssarivaunuja haluttiin valmistaa erilaisilla vaatimuksilla jalkaväen tukitankeiksi, ratsuväkityyppisiksi cruiser tankeiksi sekä tankki vastaan tankki tyyppisiin taisteluihin soveltuviksi tankeiksi. Lisäksi valmistettiin kevyitä tankkeja muun muassa tiedustelutyyppisiin tehtäviin. Natsi-Saksan hyökkäys länteen vuoden 1940 puolessa välissä pakotti panssarivaunujen suunnittelun ja massamaisen tuotannon suuntaamisen nykyaikaiseen liikesotaan tarkoitettujen mekanisoitujen- ja panssariyhtymien varustamiseen. Kuinka Iso-Britannia onnistui tässä?

9 789528 023029